

יצחק אבינרי

מאת מ. אונגרפלד

הדפוס וגם יצגים ונוסחאות של כתב-יד.

בספרו „גננים מגולים“ הביא אבינרי אחד מלימים עתיקות וביי-טויים שאינם במילונים, כאן כינס 3,500 ערכים, רובם חידושי צורה ומקצתם חידושי משמעות של מלים ישנות. רוב הערכים לא הובאו לכל במילונים, או הובאו בלי כל מקור. רוב הובאו באור הרבה ציורפים ושימושי לשון.

ספרו „היכל המשקלים“ הוא אחד כל השמות השורשים „בל“ לשון העברית מזה המקרא ועד יום. ערכים למשקלים ולתקופות תיבה עם הפרוץ, בירורים, פקקי מסקנות ומפתחות. ספר זה מצ-יין בכל שאר ספרי המשקלים ש-נדפסו. הוא מכיל את שמות השור-שים הקיימים בעברית בכל אי-ריותיהם, מחולקים בסדר אי-ב ל-פי ארבע תחפופות: סקרא, תל-כוד, עייתסוגיים ותעת ההדשה.

הפייטנים רתשו חיבה יתרה ל-משקל. השמות הסגוליים, ובפע-ליה הביבה היחה עליהם צורת הבינוני „פעול“, הרבה חידושי בתחום זה שני הגאונים הפייטנים, רב כעשרה גאון ורב האי גאון. אבינרי סוקר בספרו הגדול לא רק את התקופה האלא גם את ה-היסטוריה של המחקר בתחום זה. ראש ראשון במחקר המשקלים הוא ר' יונה אבן ג'נאח. בספרו „הרקמה“ ונדוונה האחרונים ב-או ב'זאב, רייכסון (בעל „מס“, בוח השם“), קעג, שבחל ב-של ספרו „לעברגעביידע דער העבריאשיל שפראכט“ עשה גסיון ראשון לשרוך סטטיסטיקה מלית לכל השמות במקרא. פרופ' לבי-ברט יקב בארט „ללמה רבינוביץ ואחרים, אולם מחקר של אבינרי הוא המקור בטולם. הוא מביא קובץ ל-8,400 שמות שורשיים. בראש באה קבוצת המגוליים המר-נת 2,000 שמות, קבוצת החירי-קים והשורוקיים, המגות כל אתה כ-1,700 שמות וקבוצת הק-מוציים, המגות 1,200 שמות. זה כפעל מקור ומעשי, וכדבר ביא-ליה במחקר זה „מסורת השובה גדתחה לפני נאמנה מגמה והציו-טת מפני מנחמים“.

ברשימות המגוזים שנדפסו על-דיו ועד הלשון, ועל אלה הוסיף חידושים שנמסרו לו על-דיו אה-ריס מפי ביאליק, או ששמע כ-עצמו מפי ביאליק, וכן חידושים שבהרצאות.

החלק השלישי של הספר, „פר-שם המשקלים“, נופד לברא את דרכי שיבוש המשקל ביצירות ה-משורר. מחקר זה מנתח את ה-חידושים למשקלים ולכתיבניהם. התחיל מביאליק ועבר לסופרים אחרים. תומר בלשני רב ומאלף נאסף בספרו „כינושי העברית כ-דורני“, שבו מנה מה שנתחדש באן בפי סופרי ימיה.

דרכו של אבינרי בשדה הלשון התחלה בשני אופקים: הקנת הלשון והרחבתה. תקנת הלשון, על-ידי עסקיה שיבושים „מל-המה בהשפעה ורה“ ונפסדת. מבחי מאמרו של המחבר מכו-נסים בספר „יד הלשון“ ומלבד מ-מלים רבים מתוך ספריו („היכל רש“), „כינושי העברית כדור-ני“ וגם כ-200 ערכים חדשים שלא נדפסו לפני כן. במדריך לשוני זה באו רוב מאמריו תע-רוחיו, שפרסם ב-38 שנות פעו-רותיו. תקנת הלשון העברית, משנת תרפ"ו עד שנת תשכ"ג, באן הובאו 550 מאמרים שפרסם בני-דורו השנועי ב„על המשמר“, וכן כינס באו את רוב הערותיו מתוך כתיב „היכל רש“ „יד הלשון“ אינו ספר עיון בלבד, אלא גם ספר לקריאה מושכת ומשעשעת את הלכ.

בספרו „היכל רש“ „השופיע בארבעה כרכים, הביא אבינרי את חידושי רש"י וציוריו הלשוניים, פירושיו למלים ולביטויים, כללי ודקדוקי ומגמיו, מגמיו, דרכי מגונו, מקורותיו — מלוטט מתוך פירוש רש"י למקרא ולתלמוד בכלי, וכן משובוותיו וסלוחות על פי השוואה של 25 דפוסים

מילדותו ספג לחוכו בניה אביו, ארב משה רבלקסקי, את צלילי השפה העברית, שבה דיברו כל בני הממפחה, בן ארכיעשרה שלהו אביו ארצה ללמד בגימנ-סיה „הרצליה“ בתל-אביב, עם סרון מלחמת העולם הראשונה חור-לרוביה והמשיך את לימודיו באו-דיסה, ושמן עם הרצאות, גם מפי ביאליק, על הלשון העברית וה-מקרא. בתרפ"ג יצא להשתלם בלי-מדיו בברלין ובפאריס והתפרנס שם מהוראה עברית. בתרפ"ו חור-לארץ ונשא לאשה את בתו של הרב ד"ר יקב נאכט (שילוח לו-שלישה בנים).

את עיקר כשרונו הקדיש יצחק אבינרי לחקר הלשון העברית, ש-התחיל לעסוק בו בגיל צעיר כ-17-תה, ומחקרו ומסותיו בענייני לשון התחילו להתפרסם משנת תרפ"ג ואילך, ככתבי-עת רבים, את סדרת ספריו פתח ב„מילון חיושי א. נ. ביאליק“, בספר זה כינס אבינרי את חידושי המלים לשון המשורר וגם את חידושי המו-ראות, כלומר, המלים העתיקות אשר ביאליק הוציא מגניו ספרות-יו הקדומה ואצל לתן הוראת חדר-שה, בייסוג זה, המכיל 600 חידושי מלים והוראות, אוצר בחיכו פניני לשון יקרות הששורה להעשיר את לשונו, אבל רק מיעוטן קלט עד מה בשפה. החידושים מחולקים ל-שני חלקים: חידושי ביאליק שבי-תב חידושי ביאליק שבעל-פה, בחלק הראשון הובאו כל החידו-שים אשר במהדורות יובל הששים (תרצ"ג) כשיר ובפרוות, וכן ב-ספר „ויחי חיים“, כ„שירים ופד-מונות לילדים“ בתרגומיו ל„ויל-הלב טל“, „הח קישום“ ועד, וכן בשאר יצירותיו על המשורר, שי-נדפסו בעתונים ולא הובאו במה-דורות כמבוי. בחלק השני כינס אבינרי את החידושים שנדפסו בספרים שונים, ואת החידושים שקבע המשורר